

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 378.091.8

З.П. БОНДАРЕНКО,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та корекційної освіти
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара*

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА ВИЩОЇ ШКОЛИ

У статті розглядаються питання формування здорового способу життя сучасних студентів в умовах вищого навчального закладу. Проаналізовано напрями і форми роботи зі студентами щодо їх мотивації до збереження та зміцнення здоров'я. Розкрито особливості організації волонтерської роботи як умови гармонійного здоров'язбереження.

Ключові слова: здоров'я, здоровий спосіб життя, студенти, вища школа, волонтерська робота, виховання.

Постановка проблеми. Формування здорового способу життя молоді є важливим завданням не тільки самої нації, а й кожного з нас, особливо студентів, які складуть національну еліту нашої держави. Відомо, що загальнолюдська планетарна стратегія – сприяння покращанню здоров'я, ставить вимогу виховання нової якості людини (ноосферної), нової свідомості (екологоцентричної), нової якості освіти (інтегративної), нового ставлення до здоров'я, побудованого на загальнолюдських цінностях [4, с. 10].

Аналіз останніх досліджень. Питанням здоров'язберігаючої діяльності фахівців освітньої та соціальної сфери присвячено праці вітчизняних та зарубіжних дослідників. Соціально-психологічний та філософський напрями дослідження проблем збереження здоров'я у різних аспектах відображено в працях І. Аршави, А. Бойко, Ю. Лисицина, Е. Носенко, В. Оржеховської. Проблему відповідального ставлення людини до свого здоров'я розкрито у працях В. Ананьєва, Т. Бойченко, М. Віленського, В. Смирнова. Пошуку нових соціально-педагогічних технологій формування здорового способу життя присвячено дослідження О. Вакулєнко, П. Гусака, Н. Заверико, Н. Зимівець, С. Омельченко, В. Петровича, Л. Сущенко, О. Стойко, Л. Тихомирової.

В окремих дослідженнях розглянуто питання підготовки фахівця соціально-педагогічної сфери до виконання професійних функцій (С. Архипова, І. Зверева, А. Капська, Г. Лактіонова, Ю. Мацкевич, Л. Міщик, В. Поліщук, І. Трубавіна, С. Харченко та ін.). Питання ж підготовки студентів до сприяння здоров'ю та формування установок на діяльність, спрямовану на збереження та зміцнення здоров'я в студентському оточенні, є мало дослідженими, а використання різних форм аудиторної і позааудиторної роботи з метою формування мотивації молоді до здоров'язберігаючої культури та зміцнення здорового потенціалу особистості є нерозробленим, що, безумовно, актуалізує тему нашого дослідження.

Формулювання мети. Мета статті полягає у розкритті особливостей процесу підготовки студентів вищого навчального закладу до сприяння поліпшенню свого здоров'я та здоров'я того соціально-педагогічного оточення, з яким вони будуть мати справу як майбутні фахівці.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.

Діяльність зі сприяння покращанню здоров'я, на думку вітчизняного дослідника В. Петровича, спрямована на розкриття та досягнення повної реалізації всіма людьми потенціалу їхнього здоров'я, розвиток кожного індивіда в контексті його життєвих та загальнолюдських цінностей, підвищення контролю особистості за своїм здоров'ям і його чинниками, зміцнення й охорону здоров'я людей упродовж усього їхнього життя, досягнення благополуччя і особистості, і спільнот, до яких вона входить [4, с. 12].

Формування відповідального ставлення до здоров'я, на думку Н. Зимівець, – це систематичний цілеспрямований процес впливу і взаємодії його суб'єктів, створення умов для передавання знань, формування вибіркових, усвідомлених зв'язків особистості з різними сторонами об'єктивної дійсності; з явищами навколишньої дійсності; оцінка їх індивідуумом із погляду розвитку здоров'я; мотивація та відпрацювання навичок, які сприяють умінню людини реалізовувати свої прагнення, задовольняти потреби, змінювати середовище і справлятися з ним для того, щоб досягти стану повного фізичного, психічного й соціального благополуччя [4, с. 345–346]. Саме цей аспект аудиторної та позааудиторної роботи має стати головним у діяльності викладача ВНЗ.

Захист, активне відстоювання здоров'я для створення основних, найбільш суттєвих умов для його покращання; надання всім людям можливості досягти й реалізувати повністю свій потенціал здоров'я; здійснення посередництва між різними інтересами в суспільстві для забезпечення й досягнення здоров'я – найголовніші стратегії збереження та зміцнення здоров'я, про що свідчить документ загальносвітового масштабу – Оттавська хартія (1986) [4, с. 11].

Під час навчальної та позанавчальної роботи необхідно враховувати, що при створенні певних організаційно-педагогічних умов можливе формування у студентів установок на здоров'язберігаючу та здоров'ямотивуючу діяльність. Цей процес має розпочинатися з актуалізації проблеми здоров'я і його суттєвих ознак, а саме: холистичності (цілісності), багатокомпонентності, системності; співвідношення структурного і динамічного аспектів здоров'я; рівнів здоров'я, їхньої детермінованості факторами здоров'я, серед яких найвпливовішим фактором є *ставлення до здоров'я*; взаємозалежності і взаємообумовленості благополуччя індивіда, громади, країни та всього світу. Особливо маємо звернути увагу на те, що сприяння здоров'ю передбачає і особисту активність індивідуума, і організацію та керівництво, супервізію з боку соціуму.

Розглянемо зміст, напрями та способи підготовки студентів, майбутніх фахівців освітньої та соціальної сфери, до сприяння покращанню здоров'я молоді та ознайомимося з досвідом Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара й інших ВНЗ України з цього питання.

Як зазначають Н. Зимівець та В. Петрович, у формуванні ставлення до здоров'я важливу роль відіграють певні форми і методи роботи стосовно опанування студентами знань щодо понять «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «сприяння здоров'ю»; формування валеологічного світогляду – системи відповідних переконань особистості й почуття відповідальності за власне здоров'я, його визначальні детермінанти, що спрямована на оздоровлення організму, «інвестування» у здоров'я, оскільки внески в здоров'я сьогодні сприяють процвітанню та благополуччю завтра; формування персональних умінь та навичок запобігання захворюванням, функціональним відхиленням, шкідливим звичкам, психопрофілактики емоційних зривів, стресів та депресивних станів; здійснення активної превентивної роботи і організації інтерактивних форм навчання підлітків і молоді здоровому способу життя [2, с. 58].

Зазначаємо, що у переважній більшості ВНЗ навчальний план підготовки фахівців не передбачав окремих навчальних дисциплін, які б готували до поліпшення здоров'я, розкривали студентам мету й технологію формування у молоді відповідального ставлення до нього. В. Петрович вважає, що це завдання кафедр соціальної педагогіки та соціальної роботи, які вони можуть і повинні реалізувати: через формальну освіту в контексті викладання навчальних дисциплін гуманітарного, природничо-наукового спрямування, спеціального фахового та практичного циклу, дисциплін вільного вибору через лекції, семінари, практичні заняття; під час проведення різних видів практики та виконання студентами індиві-

дуальних науково-дослідних завдань – курсових, дипломних, магістерських робіт тощо; завдяки неформальній освіті – участі студентів у семінарах, тренінгах у рамках просвітницьких програм та проєктів, організованих НУО, участі у волонтерстві; завдяки *інформальній освіті* – через різні види позааудиторної діяльності, самоосвіту [5, с. 88].

Аналіз програм навчальних дисциплін освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки 6.010105 «Корекційна освіта» у Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара дав можливість виділити ті дисципліни, які орієнтовані, безпосередньо чи опосередковано, на формування готовності до здоров'язберігаючої діяльності, до сприяння зміцненню здоров'я вихованців. До них належать безпека життєдіяльності, основи медичних знань, психологія, педагогіка, основи соціалізації особистості, соціальна педагогіка, соціалізація молоді та технології соціально-реабілітаційної роботи, технології соціально-педагогічної діяльності, спецметодики роботи гувернера-дефектолога, основи педагогічної конфліктології, психодіагностика та корекція в народній освіті, профілактика девіантної поведінки, анатомія, фізіологія та патологія дітей і підлітків, основи сексології, інтерактивні технології в сучасній соціально-педагогічній роботі.

Ми визначили, що у змісті цих програм є окремі питання з теоретичних основ діяльності педагога з різними категоріями дітей, підлітків і молоді; етичних засад його професійної діяльності тощо. Однак недостатньо розкрито специфіку діяльності корекційного педагога з такою категорією дітей, як діти-сироти і діти без родинного піклування. Окрім того, з'ясовано, що у програмах фахових практик підготовки майбутніх педагогів відсутні або недостатньо представлені завдання, спрямовані на підготовку до роботи з дітьми-сиротами щодо збереження їхнього здоров'я [4, с. 128].

Вагомий потенціал у питаннях сприяння здоров'ю мають предмети за вибором студентів, зокрема такі з них, як: соціальна педагогіка, проблеми психології важковиховуваних дітей, соціально-педагогічна робота з групами ризику, медико-соціально-педагогічна робота з ВІЛ-інфікованими, психологія здоров'я, основи соціально-педагогічного тренінгу з дітьми та молоддю, основи соціально-медичної роботи, права і свободи людини в сучасному світі, основи громадського здоров'я, формування здорового способу життя, соціально-педагогічні основи волонтерської роботи тощо. Зазначимо, що з цього переліку одночасно в конкретному ВНЗ вивчаються максимально 2–3 дисципліни. Однак детальний аналіз пропонованого у цих програмах змісту дає можливість констатувати, що основна увага приділяється переважно гностичному й частково аксіологічному компонентам готовності та зовсім недостатньо – організаційно-технологічному та мотиваційному компонентам. Отже, маємо більш ґрунтовно поставитися до змістового наповнення цих компонентів у практико-орієнтованій роботі зі студентською молоддю.

Результати опитування, яке проводилося серед 98 студентів різних курсів факультету прикладної математики ДНУ імені Олеся Гончара, дали можливість організаторам виховного процесу, викладачам проаналізувати характерні тенденції життя студентів стосовно їх ставлення до формування здорового способу життя й визначити основні пріоритети у виховній роботі з ними.

Дослідження передбачало постановку таких завдань: з'ясувати, що розуміють студенти під здоровим способом життя; вивчити ставлення молоді до здорового способу життя; дізнатися, чи хочуть студенти вести здоровий спосіб життя; як молодь намагається вести здоровий спосіб життя; виявити причини, бар'єри, що заважають організації здорового способу життя. Отже, предметом нашого дослідження стало виявлення соціально-психологічних факторів щодо ставлення студентів до здоров'я.

Сучасні дослідження засвідчили, що серед загальної кількості студентів до моменту набуття вищої освіти здоровими залишаються лише 6%, близько 45–50% випускників мають функціональні відхилення, а 40–60% – хронічні захворювання, третя ж частина випускників мають певні обмеження у виборі професії тощо [2; 3; 4 та ін.]. До того ж характерними явищами у житті молодих людей стали недбале ставлення до власного здоров'я і, що найгірше, – досить швидке поширення серед молоді куріння, вживання алкоголю, наркотичних та психотропних речовин, збільшення захворювань, які передаються статевим шляхом.

У наш час поняття про здоровий спосіб життя набуло специфічного змісту, бо вважається, що це не лише фізичні вправи вранці, обливання холодною водою тощо, але й орга-

нізація розпорядку праці і відпочинку, режим і якість харчування, організація фізичної активності, особиста гігієна, відмова від шкідливих звичок, культура сексуальної поведінки тощо. Відомо, що кожна молода людина внаслідок різних життєвих обставин потрапляє під вплив саме того середовища, яке вона бачить навколо себе, а її мораль, позиція, переконання, життєві установки, поведінка не завжди формуються у сприятливому для себе й оточуючих напрямі.

Нами було досліджено ставлення студентів до здорового способу життя, а також виявлено фактори, що мають вплив на адекватний спосіб життя молоді. Однією з робочих гіпотез було висунуто припущення, що студенти не можуть дотримуватися здорового способу життя через різного роду причини, а також молоді не вистачає часу та засобів для організації здорового способу життя.

Основним методом дослідження у цій роботі обрано анкетну форму опитування, яка найбільш зручна при обробці й аналізі даних, а також дозволяє значно скоротити час збору інформації, що неможливе при методі бесіди або інтерв'ювання.

Розглянемо поняття «здоровий спосіб життя». Воно трактується, на думку Н. Зимівець, як усвідомлене, відповідальне, активне ставлення до власного здоров'я, метою якого є формування, збереження й зміцнення всіх складових здоров'я. Це – спосіб життя, при якому людина дотримується усіх правил, що необхідні для збереження і поліпшення здоров'я [2, с. 22].

Ставлення до здорового способу життя – сприйняття людиною правил, необхідних для збереження і поліпшення здоров'я. Бар'єри в організації здорового способу життя – це сукупність факторів, що створюють перешкоди в організації здорового способу життя.

Звернімося до результатів анкетування. Обробка анкет респондентів виявила загальні тенденції щодо ставлення молоді до формування, зміцнення та збереження здорового способу життя. Так, у результаті проведеного соціологічного дослідження отримано такі результати: виявилось, що переважна більшість опитаних студентів (63%) не мають шкідливих звичок, вважають за краще провести вільний час вдома. Перешкодами в організації здорового способу життя є: 1) студенти не приділяють належної уваги правильному харчуванню; 2) більшість опитаних студентів не виконують фізичних вправ, особливо – ранкову зарядку, мало рухаються; 3) частина респондентів (15%) упевнені, що зайнялися б спортом, якби розпочали нове життя. Але приємним є той факт, що значна частина опитаних студентів (22%) займаються або продовжують займатися різними видами спорту, що допомагає підтримувати позитивний настрій та творче робоче самопочуття.

Таким чином, більшість опитаних студентів вважають, що здоровий спосіб життя сприяє успіху в багатьох сферах людської діяльності, дає відчуття впевненості та емоційного благополуччя. З огляду на це 45% опитаних студентів акцентують увагу на можливості та необхідності відвідування різних спортивних секцій, а 27% не відвідують їх через відсутність вільного часу.

Приємним є той факт, що вагома частка респондентів усвідомлюють значущість дотримання здорового способу життя та відповідальності за це. Більшість студентів вважає, що для підвищення життєвого тону необхідні: дотримання режиму дня, заняття спортом і постійні прогулянки на природі. Юнаки та дівчата в основному витрачають досить багато грошей на придбання вітамінів, корисних продуктів харчування тощо, але є деяка кількість студентів, які воліють витратити невелику кількість грошей або взагалі не витрачатися.

На питання анкети «Як Ви гадаєте, що треба робити щодо подолання негативних явищ серед студентської молоді?» майже усі респонденти (79%) були одноставні у думці: «Профілактичні заходи, соціально-педагогічні та просвітницькі тренінги, бесіди, фільми, лекції, громадська робота та участь у волонтерській роботі». Дехто із респондентів наполягав на більш суворому контролі щодо поведінки студентів, особливо у гуртожитках. Але були й такі, хто стверджував, що «все одно це жодних позитивних результатів не дасть...».

Проаналізувавши відповіді респондентів, робимо висновок: гіпотеза про те, що молоді не вистачає часу і засобів для організації здорового способу життя, не підтвердилася, а гіпотеза про студентів, які не можуть постійно дотримуватися здорового способу життя через різні причини, підтвердилася.

Отже, студенти мають усвідомити власну відповідальність за здоров'я особисте ті тих, хто знаходиться поряд. Поняття «відповідальність» трактується як покладений на когось

або взятій на себе обов'язок відповідати за певну ділянку роботи, справу, дії, вчинки, слова [2, с. 22].

На питання «Відзначте, будь ласка, цифрою від 1 до 5 (1 – min, 5 – max) Ваш рівень відповідальності за стан формування здорового способу життя» ми отримали такі результати: найвищим балом (5) відзначили свій рівень відповідальності 23% опитаних студентів, високим (4) – 74%; 3% – середнім балом (3). Безвідповідальними не вважає себе ніхто. Зауважимо, що проблема відповідальності молоді є досить актуальною психолого-педагогічною проблемою для практиків організації соціально-педагогічного процесу. Так, для оцінки рівнів відповідальності варто подумати і про умови, за яких людина може бути відповідальною. Людина бере на себе відповідальність, коли вона володіє інформацією, уважно ставиться до себе, особистого здоров'я, інших, володіє навичками прийняття рішень, займає активну позицію. Без цього неможливо об'єктивно оцінити ефективність і якість проведеної роботи, її впливу на колектив загалом, і кожного студента зокрема. Дослідник В. Петрович відзначає, що найбільш ефективними організаційними формами вдосконалення професійного рівня педагогів (або інших задіяних спеціалістів соціальної сфери) і підвищення їхньої готовності до сприяння здоров'ю молоді є: 1) тренінгові заняття на базі методоб'єднань (практичних психологів, соціальних педагогів, класних керівників, педагогів-організаторів тощо); 2) спільне навчання міждисциплінарних команд фахівців (педагогів, медичних працівників, спеціалістів соціальних служб, активістів НДО); 3) майстер-класи та круглі столи з виїздом підготовлених спеціалістів, тренерів у місця, де зібрані педагогічні працівники, які впроваджують певні просвітницько-профілактичні проекти і програми; 4) тренінгові заняття з відпрацюванням навичок документування досвіду роботи з формування відповідального ставлення до здоров'я, планування й звітності за проектами, оцінки їх ефективності [5, с. 91].

Вбачаємо ще один ресурс формування здорового способу життя у студентів – це цілеспрямована діяльність волонтерів, яких ще називають добровольцями, що є надзвичайно важливим у розвитку вищої школи. Сьогодні студентська молодь займається волонтерською роботою, однак ще недостатньо сформовано оптимальну модель волонтерської роботи щодо популяризації здорового способу життя, формування відповідального ставлення до свого здоров'я [1, с. 20–24]. Констатуємо, що значний досвід з цього напрямку волонтерської роботи накопичено у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки, Київському університеті імені Бориса Грінченка, Чернігівському національному університеті та ін.

Теоретичне обґрунтування процесу діяльності волонтерів – наразі в полі зору викладачів і студентів ВНЗ, але не завжди ті, хто займається цією діяльністю, мають можливість у повному обсязі та з певною мотивацією використати набуті теоретичні знання на практиці. Тому нам видається важливим питання підготовки студентів, які займаються волонтерською роботою, до зазначених напрямів роботи. Актуальність проблеми навчання волонтерів інтерактивним технологіям з формування відповідального ставлення до здоров'я полягає у тому, що вони не тільки мають компетентно володіти знаннями, уміннями й навичками, а й мають стати взірцем для наслідування, розуміти значення цієї діяльності для різних категорій дітей та молоді.

Отже, для майбутніх професіоналів важливо дбати про самореалізацію, передавання свого практичного досвіду щодо ставлення до свого здоров'я, набуття соціальних умінь та навичок у процесі формування здорового способу життя, відчуття своєї необхідності, а також про причетність до добродійних справ регіону, держави. Найважливіше у роботі волонтера – це усвідомлення необхідності власної діяльності щодо формування здорового способу життя та наявність бажання працювати у цьому напрямі. Практичний досвід волонтерів засвідчує: головна перевага волонтерів полягає у тому, що вони виконують роботу, яка їм подобається, й отримують задоволення від результатів.

Екстраполюючи вищевикладене на професійно-особистісні якості майбутнього корекційного педагога, можна говорити, що вони, як стійкі риси його свідомості й поведінки, є результатом усвідомлення сутності своєї професійної діяльності, волонтерської роботи й вироблення відповідних способів професійної поведінки. Для розвитку в студентів важливих професійних і особистісних якостей, необхідних для здійснення професійної діяльнос-

ті шляхом волонтерської роботи з формування навичок здорового способу життя, вважаємо за доцільне застосування технології *тренінгів* – практики психологічного впливу, базованої на інтерактивних методах групової роботи. Тренінг можна вважати складовою підготовки спеціалістів різного профілю, новим напрямом, що передбачає загальний вплив на особистість, створює оптимальні умови для її самореалізації, сприяє підвищенню емоційної стійкості студентів.

На нашу думку, тренінги з тематики здорового способу життя дозволяють реалізувати потребу майбутніх фахівців у спілкуванні, груповій взаємодії, прямому й опосередкованому впливі на інших людей нетрадиційними методами педагогічного впливу. Процедура тренінгу містить пошук мотивів, за яких особистість здійснює волонтерську роботу; аналіз причин, що перешкоджають здійсненню волонтерської роботи; створення моделі особистості фахівця із соціально-педагогічної роботи; підбиття підсумків.

Ефективність тренінгів обумовлена їх можливостями: це і формування навичок міжособистісної взаємодії, і розвиток рефлексивних здібностей, зміна стереотипів, що заважають особистості справлятися з нестандартними ситуаціями у волонтерській (а згодом і професійній) роботі, зрештою, це і широкі можливості для самореалізації майбутніх педагогів у спілкуванні.

У розробленому нами навчальному курсі «Соціально-педагогічні основи волонтерської роботи», який органічно інтегровано з іншими навчальними дисциплінами: «Соціально-педагогіка», «Вступ до спеціальності» тощо, вміщено теми стосовно збереження та зміцнення здоров'я дітей та молоді, подано технології просвітницької роботи з населенням стосовно запобігання негативним явищам серед молоді. За допомогою цих видів роботи здійснювалася підготовка студентів до виконання професійних функцій під час волонтерської роботи, формувалися у майбутніх корекційних педагогів важливі теоретичні знання, практичні вміння та професійно-особистісні якості.

Реалізація професійних і особистісних можливостей майбутніх корекційних педагогів у волонтерській роботі передбачена завдяки їх активній участі в різних формах позааудиторної роботи, мета якої – створення умов для творчого, інтелектуального, духовного, фізичного розвитку студентів у вільний від навчання час; підготовка студентів до професійної діяльності; упровадження якісно нових форм і методів організації позааудиторної роботи; задоволення їхніх освітніх потреб шляхом залучення до різних форм волонтерської роботи. Саме вона створює сприятливі умови для самореалізації і розвитку кожного студента, урахування індивідуальних запитів та інтересів, стимулювання внутрішньої потреби до формування їх духовності й милосердя, сприяє розв'язанню складних завдань формування особистості майбутнього соціального педагога. Аналіз педагогічних джерел засвідчує, що завдяки позанавчальній діяльності, яка здійснює навчально-виховну функцію, створюються умови для формування демократичних поглядів молодого покоління, розвитку й удосконалення професійно-особистісних якостей, професійних знань та практичних умінь.

Переконані, що позааудиторна робота зі студентами повинна мати професійно спрямований характер, який розуміємо як створення навчально-виховних педагогічних ситуацій волонтерської тематики щодо здоров'язберігаючої педагогіки, складність яких поступово збільшується з урахуванням розмаїття форм і методів волонтерської роботи, що вимагає від студентів проявів самостійності, вольового напруження, емоційної налаштованості для розв'язання запропонованих завдань.

У нашій практиці організація позааудиторної роботи здійснюється засобами волонтерської роботи через диспути, конкурси, усні журнали, вечори, прес-конференції з актуальних проблем здоров'я, волонтерства. Обираючи перелік форм позааудиторної роботи, ми спиралися на результати досліджень О. Безпалько, Н. Заверико, Н. Зимівець, І. Звервої, А. Капської, О. Кобрій, Л. Кондрашової, Г. Локаревої, В. Петровича, Т. Цюман [1; 2; 3; 4; 5] та ін.

За умови чіткої організації позанавчальної роботи студенти мають можливість набути практичного досвіду волонтерської роботи, сформувати навички самостійних дій, пошуку власного професійного стилю діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи сказане вище, значимо, що куратори, викладачі вищої школи як активні учасники збереження та зміц-

нення здоров'я на державному, суспільному, особистісному рівнях повинні у процесі своєї професійної діяльності формувати готовність студентів до такого напрямку діяльності, як здоров'язберігаюча та здоров'ятворча діяльність. Використання різних форм організаційно-виховної, волонтерської роботи, нових технологій щодо збереження власного й колективного здоров'я створить відповідні умови, за яких студенти зможуть взяти на себе відповідальність за дії, вчинки, справу й слова щодо зміцнення здорового способу життя.

Результати аналізу навчальних програм, опитування студентів свідчать про необхідність доповнення основних дисциплін інформаційними матеріалами щодо поінформованості студентів про здоров'язберігаючу та здоров'ятворчу педагогічну діяльність. Більше орієнтованими на формування готовності до здоров'язберігаючої діяльності, зокрема її організаційно-технологічного компонента, мають бути дисципліни вільного вибору ВНЗ та студентів.

Перспективним може стати дослідження підготовки майбутніх педагогів щодо питання розробки дидактичної моделі наповнення професійної підготовки студентів здоров'язберігаючою та здоров'яформуючою діяльністю як складовою їхнього професійного становлення, а також механізмів інтеграції в освітні програми підготовки навчальних курсів відповідної спрямованості.

Список використаних джерел

1. Бондаренко З.П. Підготовка волонтерів-майбутніх соціальних педагогів до формування здорового способу життя / З.П. Бондаренко // Актуальні проблеми формування здорового способу життя учнівської та студентської молоді: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 5-річчю ф-ту психології та соціальної роботи, 14–16 листопада 2007 р. / за ред. А.І. Конончук. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2007. – С. 20–24.
2. Гусак П.М. Відповідальне ставлення до здоров'я: теорія та технології: монографія / П.М. Гусак, Н.В. Зимівець, В.С. Петрович; за ред. П.М. Гусака. – Луцьк: ВАТ «Волиньоблдрукарня», 2009. – 252 с.
3. Збереження та зміцнення репродуктивного здоров'я підлітків та молоді: потенціал громади: метод. матеріали до тренінгу / Авт.-упоряд. Н.В. Зимівець; за заг. ред. Г.М. Лактинової. – К.: Наук. світ, 2006. – 205 с.
4. Навчання здоров'я: просвітницька робота з підлітками щодо збереження, розвитку та зміцнення репродуктивного здоров'я: навч. посіб. / Н.В. Зимівець, В.С. Петрович, О.Ю. Закусило. – Луцьк, 2010. – 360 с.
5. Петрович В.С. Особливості професійної підготовки соціальних педагогів/працівників до діяльності зі сприяння здоров'ю дітей та молоді // В.С. Петрович // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2012. – № 2. – С. 85–93.

References

1. Bondarenko, Z.P. (2007), *Pidhotovka volonteriv-majbutnikh sotsial'nykh pedahohiv do formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia* [Training volunteers-future social workers to promote a healthy lifestyle]. *Aktual'ni problemy formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia uchniv's'koi ta student's'koi molodi: Materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf., prysviachenoї 5-richchiu f-tu psykholohii ta sotsial'noi roboty, 14-16 lystopada 2007 roku* [Materials of all-Ukrainian. Sciences.-practical. Conf. on the 5th anniversary of the faculty of psychology and social work "Actual problems of formation of healthy lifestyle of pupils and students", 14-16 November 2007], NDU im. M. Hoholia Publ., Nizhyn, Ukraine, pp. 20-24.
2. Husak, P.M., Zymivets', N.V. and Petrovych, V.S. (2009), *Vidpovidal'ne stavlennia do zdorov'ia: teoriia ta tekhnolohii* [Responsible attitude to health: theory and technology], OJSC "Volyn'obldrukarnia" Publ., Lutsk, Ukraine, 252 p.
3. Zymivets', N.V. (2006), *Zberezhenia ta zmitsnennia reproduktyvnoho zdorov'ia pidlitkiv ta molodi: potentsial hromady* [Preservation and strengthening of reproductive health of adolescents and youth: the potential of society], Nauk. Svit Publ., Kyiv, Ukraine, 205 p.
4. Zymivets', N.V., Petrovych, V.S and Zakusylo, O.Yu. (2010), *Navchannia zdorov'ia: prosvitnyts'ka robota z pidlitkami schodo zberezhenia, rozvytku ta zmitsnennia reproduktyvnoho*

zdorov'ia [Training of health: educational work with teenagers for the conservation, development and reproductive health], Lutsk, Ukraine, 360 p.

5. Petrovych, V.S. (2012), *Osoblyvosti profesijnoi pidhotovky sotsial'nykh pedahohiv/pratsivnykiv do diial'nosti zi spriannia zdorov'iu ditej ta molodi* [Peculiarities of professional training of social pedagogues/workers to promote the health of children and youth]. *Sotsial'na pedahohika: teoriia ta praktyka* [Social pedagogy: theory and practice], no. 2, pp. 85-93.

В статье рассматриваются вопросы формирования здорового образа жизни современных студентов в условиях вуза. Проанализированы направления и формы работы со студентами относительно их мотивации сохранения и укрепления здоровья. Раскрыты особенности организации волонтерской работы как условия гармонического здоровья сбережения.

Ключевые слова: здоровье, здоровый образ жизни, студенты, волонтерская работа, воспитание.

The article deals with the problems of developing a healthy lifestyle of today's students in a higher educational establishment. The ways and forms of the work with students aimed at their motivation for health protection and strengthening are analysed. The peculiarities of the organization of volunteering as a condition of harmonious health preservation are discussed.

Key words: health, healthy lifestyle, students, higher educational establishment, volunteering, education.

Одержано 25.02.2015.